

ՆԵՐԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

<<Վիճակագրություն>> տերմինը ծագել է լատինական «status» բառից, որը նշանակում է երևույթի վիճակ, դրություն: Այս տերմինը միանշանակ չէ: Նախ և առաջ, «<վիճակագրություն>> նշանակում է հասարակական կյանքի քանակական տարբեր կողմերը (արտադրություն, արդյունքի բաշխում և փոխանակում, քաղաքականություն, մշակույթ, առողջապահություն, բնակչության կենսամակարդակ և այլն) բնութագրող ամփոփ ցուցանիշների ամբողջություն:

<<Վիճակագրություն>> նշանակում է նաև համապատասխան տվյալների հավաքագրման և ընդհանրացման գործընթաց: Այն գիտություն է, որն արտացոլում է երևույթների «<վիճակների նկարագրությունը (փաստումը)>>՝ թվային տվյալներով:

1947 թվականին տեղի է ունեցել ՄԱԿ-ի վիճակագրական հանձնաժողովի առաջին նիստը, որով հիմք է դրվել գլոբալ վիճակագրական համակարգի կառուցմանը և 2012 թվականին լրանում է գլոբալ վիճակագրության 65-ամյակը: ՄԱԿ-ի անդամ երկրների վիճակագրական համակարգերը գործում են ՄԱԿ-ի վիճակագրական հանձնաժողովի ներքո, վերջինիս միասնական վիճակագրական ստանդարտներով, մեթոդաբանական և կազմակերպական հանձնարարականներով:

Վիճակագրությունը բնութագրվում է մյուս ոլորտների համեմատ առաջանցիկ զարգացմամբ, տվյալների հավաքագրման, մշակման, ամփոփման մեթոդաբանության (սահմանումներ, դասակարգումներ, տեղեկատվության աղբյուրներ և տեղեկությունների հավաքագրման մշակման ու տարածման գործիքակազմ) մշտական կատարելագործման անհրաժեշտությամբ, երկրի տնտեսական, սոցիալական, ժողովրդագրական, բնապահպանական ցուցանիշները բովանդակող տեղե-

INTRODUCTION

The term “**statistics**” originates from the Latin word “status”, which means the state, situation of phenomenon. This term hasn't a single meaning. First of all, “statistics” means completeness of overall indicators characterizing the different quantitative sides of public life (production, output distribution and exchange, policy, culture, health, living standards, etc).

“**Statistics**” also means the process of appropriate data collection and summarizing. This is the science, that reflects the “states’ description (arguing)” of phenomena in numeral data.

The first session of the UN Statistical Commission took place in 1947 which founded the building of global statistical system and in the 2012 the 65th anniversary of global statistics will be celebrated. The statistical system of UN member countries are functioning under the UN Statistical Commission, according to its unified statistical standards, methodological and organisational commitments.

The statistics is characterized by exceeding development in comparison with the other spheres, by necessity of regular improvement of data collection, processing, summarizing methodology (Definitions, classification, tools composition of information’s collection development and dissemination and information sources), as well as by continuous growth of the demand for information containing economic, social, demographic and environmental

կատվության նկատմամբ պահանջարկի մշտական աճով:

Պետական վիճակագրությունը պետական վիճակագրություն իրականացնող մարմնի՝ ՀՀ ԱՎԾ գործունեությունն է, ուղղված տնտեսական, սոցիալական, ժողովրդագրական, բնապահպանական և այլ հասարակական երևույթների և գործընթացների որակական և քանակական հարաբերությունների ժամանակի և տարածության որոշակի պայմաններում դրսևորվող օրինաչափությունների թվային բնութագրմանը:

Երկրի ազատական տնտեսակարգին անցման պայմաններում տեղի ունեցող սոցիալ-տնտեսական բարեփոխումները, տնտեսությունում իրականացվող արագ տեղաշարժերը սկզբունքային անհրաժեշտություն են առաջացնում վիճակագրական տեղեկատվության սպառողներին ապահովելու առավել ճշգրիտ, արժանահավատ և ժամանակի չափանիշներին համապատասխանող վիճակագրական տեղեկատվությամբ, որը հնարավոր է իրականացնել միայն նրանց պահանջարկի ուսումնասիրության, վիճակագրության միջազգային նորմերին համապատասխանող տարողունակ, վստահություն վայելող տեղեկատվական բազայի վարման հիման վրա: Այս ամենի ապահովումը ենթադրում է տվյալների հավաստիություն, դիտարկման դաշտի ամբողջական ընդգրկվածություն, յուրաժամանակություն (օպերատիվություն):

Վիճակագրական տեղեկատվության սպառողների և նրանց մոտ առաջացող հարցերի փարատմանը միտված տեղեկատվությունն առկա է ՀՀ ԱՎԾ վիճակագրական արտադրանքի «Որակի հոչակագրերում», որոնցում, ըստ յուրաքանչյուր արտադրանքի, նկարագրված են վիճակագրության օրենսդրական հիմքերը, վիճակագրության նպատակը և մեթոդաբանությունը: ՀՀ ԱՎԾ վիճակագրական արտադրանքի «Որակի հոչակագրերը»

indicators of the country.

State statistics is an activity to be implemented by the state statistics body (NSS RA) directed to the numerical characterizing of regulations of qualitative and quantitative relations of economic, social, demographic, nature protection and other public phenomena and processes under the definite conditions of the time and space.

Social and economic reforms in transition to liberal economy in the country, the rapid movements in the economy make indispensable the provision of the statistical information users with more accurate, reliable statistical information that also correspond to the standards of the current time. It is possible to implement only based on the study of their demands, maintaining of capable and reliable information add base, that corresponds to international standards. The ensuring of all those implies the reliability of data, complete coverage of observation field, timeliness (efficiency).

The information on statistical information's users and statistics in question is available in the "Quality declarations" of NSSRA statistical production, where the legislative foundations, the objective and the methodology of the statistics are described for each product. The "Quality declarations" are available in the section "Documentation" at the following website <http://www.armstat.am>

զետեղված են <http://www.armstat.am> (<http://www.armstat.info>) կայքէջի «Փաստաթղթավորում» բաժնում: Թեման մանրամասնորեն նկարագրված է «Տվյալների որակի գնահատում և գործիքներ» ձեռնարկում (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/quality/quality_reporting) և «Եվրոպական վիճակագրական համակարգի որակի հոչակագրում»:

Վիճակագրական տվյալներն օգտագործվում են պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, գործարար և գիտակրթական շրջանների, քաղաքական և այլ հասարակական կազմակերպությունների, լրատվամիջոցների, ինչպես նաև երկրի և միջազգային հանրության կողմից: Որպես հանրային շահ հետապնդող մարմին, ՀՀ ԱՎԾ-ն վիճակագրական տեղեկատվություն սպառողների ցանկը չի սահմանափակում:

Վիճակագրական տվյալների տարածումը ներառում է բազմաբնույթ խնդիրների կատարում՝ վիճակագրական հրապարակումների տարածում, ինչպես նաև դրանց էլեկտրոնային կրիչներով կամ էլեկտրոնային փոստով տրամադրում:

Տվյալների արժանահավատությունը հնարավոր է «տեղեկատվություն տրամադրող-վիճակագիր» երկկողմանի փոխադարձ վստահության և հարգանքի վրա հիմնված հարաբերությունների առկայության դեպքում: Տեղեկատվության օպերատիվության ապահովումն ենթադրում է սպառողներին պահանջվող որակի և ծավալի տեղեկատվության տրամադրում՝ սահմանված ժամկետներում, մշակված ձևով (ինտերնետային կապով, թղթի վրա, մագնիսական կրիչներով, և այլն): Արդի տեղեկատվական և հաղորդակցման տեխնոլոգիաները հնարավորություն են բնձեռում հաշվի առնել սպառողների ցանկացած պահանջմունք: Սակայն այդ բնագավառում ՀՀ ԱՎԾ-ն, ինչպես և ցանկացած երկրի վիճակագրական ծառայություն, անխուսափելիորեն բախվում է ռեսուրսների (ֆինանսական, կադրային և այլն) իրական սահմանափակումների բարդություն:

(<http://www.armstat.info>). The topic is described in detail in the “Handbook on data quality assessment methods and tools” at

(http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/quality/quality_reporting) and “Quality declaration of European statistical system”.

Statistical data are used by state and local self-government bodies, business, scientific and educational spheres, political and other public organizations, mass media, as well as by country’s and international society. As a body acting for public interests, the NSS RA doesn’t restrict the list of statistical information users.

Distribution of statistical data includes implementation of various tasks: distribution statistical publications, as well as their provision on diskettes and by electronic mail.

The reliability of data could be caused by of availability of bilateral relations of “information provider–statistician” based on the mutual confidence and respect. Ensuring of information efficiency implies the provision of users with required quality and volume information, in define time and form (Internet, hardcopy, diskette, etc). Modern information and communication technologies allow to consider every need of users. However, in this field, the NSS RA, like statistical service in any other country, unavoidably faces complex of real restrictions of resources (financial, personnel, etc).